

10 dni pogine tudi ona in nizeh ne je, kar je metulj bila.

Islesheno zhervino seme je ali belo ali pa rudezhkasto. V gorkoti se farba jajzhik tako spreminja: is rudezhkastih postanejo bolj samokle in rudezhkastofive, potlej rujave, potlej zhernofive ali pa vshivo pepelnate. Petnajst do dvajset dni potrebujejo, de se takó dogotové, in so potem popolnoma srele. Nekaj dni potlej, ko so tako dosorile, se vsame popir, na katerim so isleshene, se dva — shtir — ali osemkrat pregane in svije in se v hladan, suh kraj nese, kjer gorkota po letu ne stopi višhe od 15 stopinj, po simi pa ne pod 0. Zhe bi se kmalo potem, ko so isleshene, spravile in s- hranile, ko so s- he mokrotne, bi savite lahko spletnovale in se spridile. Nar bolj je tak popir potlej djati pod strop v kak hladan obók (velb), ali v kamro ali v hram in ga na kak drat obešti in gledati, de misli, podgane, ki jih grosno rade snedó, do njih ne pridejo, in pa de prah tudi ne more do njih. V poletni vrozhini je tréba vezhkrat pogledati, zhe jajzhka niso na mokrotnim, ki jim slo shkoduje, ali zhe jim ni pregorko, de bi se vtegnili zhervi islezhi.

Zhe je treba táko seme delezhe poslati, ga je narbolj v isdovbljenim tersti na obéh konzéh s tanjkim platnam savesaniga poslati. To se smé pa le posno v jesen ali pa sgodej spomlad storit, de se per gorkoti po potu zhervi ne isleshejo.

(Dalje sledi.)

Opomba sa spomlad.

Po svojih opravkih gredé, se mi je te dni pot sa neko valjo prav kratkozhasna sdela, in s veséljem fim sadno drévje ogledoval, in sraven tega so se me te le shelje ofule: O, de bi pazh nafhi rojaki svoje verte s sadnim drévjem bolj pogoštama safadili! de bi sadja imeli sa svojo rabo, kolikor je le mogozhe, gotovo ne bi jih toliko denarjev sa-nj smetali. Dóbro vév, de ga vsaki zhifla, bodi si mlad ali star; de ga pa nima, moram usrok le v njegovi lenobi in sanikernosti iskati. — In do nekiga prav prostorniga verta pridevshi, saflifhim nenadjama v njemu to le ojtstro in hudo gorizo: „Naj perporozhujejo sadno drévje saditi in rediti, kolikor hozhejo, per naf ne storí po nobeni zeni, in zhe ravno kaj srašte, ti presneti marzhesi od gosénz vse poshrejjo in pokonzhajo, kdo bo vse te meshizhke in salege gosénzhne obral? nozh in dan bi se mogel po drévju plasiti, s- he bi nizeh ne opravil; gosposka ne úmi, kaj je s tem slodjem opraviti, preden se satare.“

Tega flifhati se nevoljen zhes mejo stegnem in vidim presherniga vlastnika preklinjati, in zhes gosénze grositi se. Réf, prav velik in prostoren vert imá, in prav dosti bi imel opraviti, preden bi vse drévje obral. Ali moj presherni abotnik

se raji vsiga sadja snebí, ki bi mu ga drévje roditi snalo, ko de bi ene dni drévje gosénzhne salege trebil. Ako se pa daljiga dela in truda boji, bi mu rekel: Kratko nikar, saj dóbro vésh, de ne sagromi drevó ob pervimu mahljeju.

Gotova resniza je tudi, de ptizhi veliko tazih meshizhkov in gosénzhnih saleg pokonzhajo; pa namesti, de bi otrebljenje sadnih drevés ptizham srozhili in pervoshili, vidim sem ter tje po vertih ptizhje nastave zhes zelo simo in spomlad, in koliko shkode bi nafhimu kmetovavzu te nedolshne shivalize na sadnim drévju pervaruvale, zhe bi jih le shiveti pustil.

Tode she ozhe svojimu otroku, dezhibu s- he v narozhju kashe in oterpnjeno serzé déla, kako se nedolshni pevzi na nafhih vertih lové in ob shivljenje spravljajo. — O de bi pazh vsi vertni vlastniki in gospodarji sadniga drévja k sposnanju prifhli h kakoshnimu pridu in rabi so jim nedolshni ptizhi! getovo bi se jih usmilili in pervoshili bi jim shivesha, ki ga po vertih v gosénzhni salegi nevtrudeni obérajó, in veliko shkode sadju odvrazhujejo. In saréf per tem sposnanju ne bodo nikoli zhes zesarfke gosposke godernjali, ktére jim prepovedujejo spomlad in poleti ptizhe loviti, moriti in perporozhujejo sadno drévje od gosénzhnih saleg zhištiti in trebiti.

Ne misli pa ljubi moj sosed, de ti bodo nedolshni vertni pevzi sami po tvojim vertu vse sadno drévje gosénzhnih saleg ozhištiti in potrebili; ampak tudi sam si persadevaj ozhištiti ga, kolikor moresh, ne bodi sadovoljen, zhe si meshizhke is svojiga drévja spravil in po vertu rasmetal, ali pod drévjem leshati pustil, temuzh pograbi jih skupej in na mesti jih potari.

Štori to, bosh vidil, de nam bosh hvalo vedil; imel bosh sdravo drévje, in obilno sadja ti bo jesensko plazhilo!

— zh —

Dober svèt.

Šej proti vezheru in pušti seme zhes nozh verh semlje leshati, de rosa na-nj pade, drugi dan pred folnzhnim is-hodam ga pa savlezhi. Taka fétev ti bo vezh dni popred selenila, hitreji raftla, in do defétih dni od druge pred dosorela. Šlama in klaf bo vezhi in serno bolj moknato, nekteri tudi pravijo, de taziga shita ptizhi ne sobljejo.

Dr. Orel.

Ferlanova pinja in zheski kolovrat. *)

Is Šhofhtanja na Šhtajerfkim.

Pinjo, ki so jo zhafti vredni gosp. Matévsh Ferlan snajdli, ne bodem po vsih uftah hvalil. Berite kar od nje v novizah v 2. in 18. listu pishejo, in jef po skušniji poterdim. „Gotovo je tako!“

Novo pinjo, ktéro mi je z. k. kmetijfka drushba is

*) Sa kmetijstvo vneti uzhitel gosp. P. Mufy je sheljil Ferlanovo pinjo in zheski kolovrat kupiti, ktére mu je z. k. kmetijfka drushba prav rada poslala, profti ga, storjene skušnaje od nju v svojim zhasu rasodéti.

Vrednistvo.

Ljubljane poflala, fim mnogoterokrat, po manj in vezh fmetane, ostarane in nove molshe fkuflil. Perva fkuflhnja, ki fmo fhéft funtov froviga mafla ftorili, je zelo uro terpela — fizer pa fo pol dneva ume-tali, de jim je pot po obrasi tekél; druge pota fe je umedlo v pol uri, v dvajsetih, petnajstih in zelo v defetih minutah.

Dal fim jo po predkladu ali mufltru pinjo ne-kimu kolarju v Šhofhtanj (Schönstein im Schall-thale) narediti, ki je fhe lizhnejfhi od predklada, in prav dobro isrekuje. Pokróv ima is zeliga in kembelj manjfihi, ki je s fvinzam saljit. Vzheraj 3. Šufhza fmo jo po poldanfihni boshji flushbi v fholi pofkuflili. Bilo je vezh ko ofemdefet oféb — malih in velikih — vkupej sbranih. Pinja je vfa-kerimu dopadla, in zhudilo fe je vse, ki v ofmih minutah dve fhtruži froviga mafla is pinje fe per-valite. Vezh kolarjov in misarjov je pinjo she ogled-valo, ki fo pri njih pinje vdinjane. Dopadil mi je fklep fhtrih fofedov, fi pinjo fkup omifliti. Naj jih vafi pofnemajo!

Per tej perloshnofti fmo tudi pofkuflili na zhefki kolovrat prefti. Profil fim is blishniga terga s Ve-lenja (Wöllann) nekiga Zheha, ki je tam oshenjen, gofpoda Karl Weidlicha, priti, de je kasal s zhe-fkim kolovratam prefti in obnafhati fe. Vezh prediz je pofkuflhalo prefti; pa bolji prediza, ko je bila, flabeji ji je fhlo od rok. Po navadi fo kolo hitro gonile, nit pa med perftmi fukale in perdershovale, in kir tak kolovrat naglo vlézhé, fe je nit rozhno fkrotizhila ali pa vtergala. Sdi se mi zhefki ko-lovrat, kakor mali fvojoglavni, oshertni otrozi, ki jefti sazhno; ako se jim urno shliza sa shlizo jedi ne da, krizhijo, ali pa vezh jefti nezhejo.

Mamike in tetike tudi nimajo sadofti poterpesh-ljivofti, na ftaroft fe kaj koriftniga nauzhiti. Naj oftanejo tedaj pri ftarih kefnik kolovratih, kir fe loshej pufti pri njih predenju sadremati, in naj hod-nik sa plahte in shakle predejo. — Devizhize fo kolo bolj pomalim gonile predivo urno v nit poda-jale, ne perdershavalje in fukale, fo fe bolj fka-sale. Upanje imajo, ako se jim fhe ene krati po-kashe, v kratkim na zhefki kolovrat prefti fe na-vaditi. *) Moja shena je fklenila, ene dni h Zhehu v uk iti, in potem deklize bres plazhila prefti va-diti. Tudi fim obljudil deklizi, ktera se nar hitrejfihi in nar lepfihi nauzhi prefti, ji zhefki kolovrat vfvo-jiti in druge v novizah po iménu pohvaliti. **) — Gofpod Weidlich, rojen Zheh lépo tanzhizo prede in pové, de na dan funt in fhe vezh povéfmi fprede. Lepo ga je bilo pogledati, ki je s eno roko predel v drugi pa knige dershál in bral. Vefela mifel me je obfhla: „Kaj velja! nafhe hzherke snajo v krat-kim tudi nar lepfihi tanzhizo nam sa frajze prefti, sraven tega pa novize brati!“

Le perganzajmo jih h uku! vse je mogožhe sgoditi fe.

Peter Mufy, uzhitel.

*) Kar Zhehi in Zhehinje snajo, fe bodo vunder tudi Slo-venke navadile! Šaj ni zopernija — dobizhek pa je v ref-nizi prav velik! Smiraj bolj fe Krajnize tega priprižhajo in s vefeljém osnanimo, de fe she prav veliko zhefkih kolovra-tov pri naf verti.

**) Prav lepa obljudba, pa fhe lepfihi darilo! take ne najdemo kjer bi bilo. Tazih uzhitelov, ko je gofp. P. Mufy, she-ljimo prav pogoftama imeti, ktéri ne trobi fvojim uzhenzam vfevkosi is Abezednika kaj; ampak jih tudi drusih koriftnih rezhi uzhi in ne samo fvojim uzhenzam, temuzh tudi od-rasheni mladofci v mnogih rezheh pamet jafni. Hvala, prav velika hvala naj pridnimu uzhitelu od vfh krajev naproti doni! —

Vrednistvo.

Kako Zefar kmetijftvo zhafti.

(Prava pergodba.)

Ko se je Eftrajfki Zefar Joshef II. o veliki-mu Šerpanu léta 1769 v Prajfe na Šhlesáfko pelal, obifkati Prajfovfkiga kralja Fridrika II., ki je bil ravno tazhaf v vefélotabori per oglédu fvoje vojfkine armade, kar se mu of pri kozhiji, v ktéri se po veliki zefci med Brinam in Oljmi-zam na Marfkim péle, bliso Kaufniza 19. ve-liku Šerpana ftare. Blagi Šamoblaftnik te negodne nefrezhe ne fvefti fi, in preftrafhiti fe, fhine rozh-no is kozhije.

Anton Trenka, kmetovavz is Šlavikovza, je lih ondi bliso zefte sa osimnino njivo prafhil. Švitli Zefar viditi ga, fe k njemu fpufti, ter mu pravi: „Pufti me namefti febe sa drevó der-shati, bofh vidil, de fim mu kof prav rav-nati ga!“ — ter je s edinimi rokami zelo brasdo kakor je njiva dolga isoral. Nafh dragi orážh Trenka jo pa korazhi sraven fvojih kljus, ktére véf prepaden vfevkosi besá, in nad njimi krizhi. In debelo gleda mnoshizo salih gofpodov s slatimi svesdami na perfh, ki jih je bil zel tróp krog nje-ga, in ktérih nar imenitniſhi sa drevó derſhi, in ne vé, kaj mu je pozheti, klobuk zhes sativnik derſhé, in premifhluje sam per febi, ali bi fe od-kril, ali pa pokrill, ter se plaſhen vfevkosi sa ufhe-fam prafka. Kar imajo tudi nafhi Šlovenzi v na-vadi, ki kakſhniga goſpoda frezhajo, ali poprafha-jo in poproſijo kaj. *)

Kako se je pa Trenka savsel, ki je flifhal, de je gofpod, ki je namefti njega oral, njegov Zefar bil. In kmali fe je ta pergodba rasvedila, fhla je, ko bi treſhil, od uft do uft po zeli Marfki deſheli.

Blagi kneſ Venzel Lihtenſtajnfki, gofpod in vlafnik v temu kraju, je bil tega flifhati neis-rezheno sadovoljen in vefel, ter poſtavi v fpomin prave hvaſeshnofti Zefarſkimu orážhu preſvitlimu Zefarju Joshefu II. vezhno snaminje 19. veliziga Šerpana 1770. lih sa oblétnizo ſtorjene pergodbe, na ravno tiſti njivi, kjer je Zefar Joshef II. oral, in velji na snaminje ob kratkim vfiga napifati, zhe-far fe je na Trenkovi njivi godilo. Ta napif je bil tréh jeſikov, in fe tako le glafi:

„Zefarju Joshefu II. preſlavimu Šinu Franzovimu in Marije Teresije, ktéri je 19 dan velikiga Šerpana 1769, de bi obert-noſt naródoſ, pridnoſt kmetovavzov v ob-zhinſki drushbi vnel, in oſhivil, lih na te-mu meſtu drevó vladal.“ (Joshef is kamna is-ſekan sa delovzam kakor orážh ſtoji.) Tudi Šlavi-koſka ſoféſka je fvojimu Ozhetu, preſvitlimu Zefarju Joshefu snaminje (viſoki kamniten ſteber) poſta-vila v vedni fpomin, ki je na polji oral.

Potém pa, ki ſte ſi ſzhafama she obedve sna-minji proti raſſipu nagibale, fklenejo Marfki de-ſheſki ſhlahtniki pod deſheſkim oblaſtnikam grofam I. Ditrihſtajnfkim drugo na ravno tiſtim meſtu is ſhiviga kamna ſoſidati, in kmali je ſtal prav lep deſet zhevljev viſok ſteber s latinſkim napifam, ki ſhe dan danafhen ſtoji.

Drevó pa, s kterim je Zefar Joshef II. oral je Marfko derſhavno ſtalifhe v Brin perpelálo,

*) Lepo bi bilo, de bi nafhi kmetje to navado popuſtili. Šaj vi-dijo, de fe tudi meſtniki pred tiſtim popolnoma odkrijejo, ktériga poſehno ſpoſhtujejo. Vſak ptujiz, ki ne poſna take kmetovſke ſhege, bi pazh lahko menil, de fe ſavoljo kaj drusiga po glavi prafka, in gotovo bo dalje od njega ſto-pil, de bi od njega kaj ne nalesil. Vredniſtvo.